

معرفی نرم افزار فرهنگ نویسی هم صدا

جواد احشامیان (کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد آستارا)

بهرام خوشنودی چروده (عضو هیئت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد آستارا)

مقدمه

در این مقاله، نرم افزاری معرفی می شود که با کمک آن — بدون نیاز به برنامه نویسی — می توان فرهنگ رایانه ای فارسی تهیه کرد. در این پژوهش، مجموعه ای از قاعده ها، دستورها و داده ها بر روی یک سیستم عامل رایانه ای و با استفاده از یک زبان برنامه نویسی در کنار هم قرار داده می شوند و سپس یک محیط کاربری گرافیکی مناسب به وجود می آید. این محیط گرافیکی نرم افزار فرهنگ نویسی است. زبان برنامه نویسی این نرم افزار C#.Net، محیط برنامه نویسی آن میکروسافت ویژوال استودیو ۲۰۱۰ (Microsoft Visual Studio 2010) و سیستم مدیریت پایگاه داده آن SQLite است.

نرم افزار محاسبات را به شرح زیر انجام می دهد (نمودار ۱):

۱. ایجاد فرهنگ.
۲. ورود داده (شامل مدخل، تعریف و معنی)، پیوست فایل، و تنظیمات.
۳. ساخت یا چاپ فرهنگ.

نمودار ۱: روند محاسبات به‌وسیله نرم‌افزار

بارگیری و نصب

در آغاز باید نرم‌افزار فرهنگ‌نویسی هم‌صدا را از وبگاه www.ham3da.ir بارگیری و بر روی رایانه خود نصب کرد. سپس باید از دستکاپ خود Dictionary Maker را اجرا کرد تا پنجره اولیه «فرهنگ‌ساز» فرهنگ جدید» نمایش داده شود (شکل ۱).

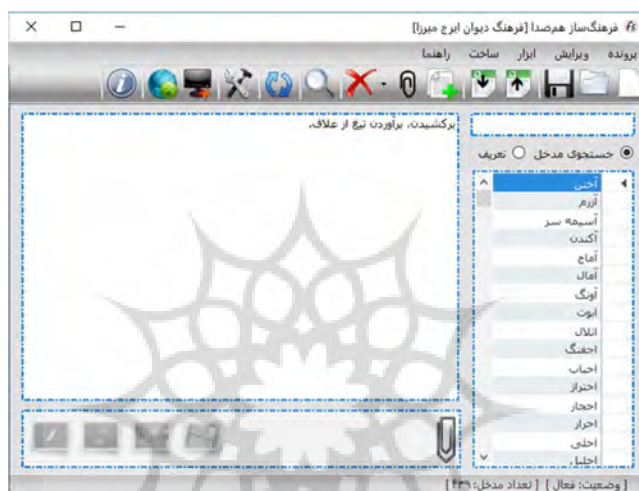
شکل ۱: پنجره ورود به برنامه

پس از فشردن کلید «ایجاد فرهنگ جدید» یک پنجره نمایش داده می‌شود (شکل ۲) که از کاربر می‌خواهد یک نام برای ذخیره فرهنگ بر روی دیسک سخت وارد کند. پس از وارد کردن نام در کادر مربوط و تأیید آن، «فرهنگ جدید» در پوشه پیش فرض Documents\Fs2 ذخیره می‌شود. پنجره ورود نام بسته و صفحه اصلی برنامه نمایان می‌شود.

شکل ۲: پنجره وارد کردن نام

با استفاده از منوها و ابزارهای موجود در صفحه اصلی می‌توان فرهنگ را مدیریت کرد (شکل ۳).

شکل ۳: صفحه اصلی نرم‌افزار

منوها

منوی پرونده: برای ایجاد فرهنگ جدید، ذخیره فرهنگ در محل دلخواه، ورود مدخل‌ها از فایل اکسل، ذخیره مدخل‌ها به صورت فایل اکسل و پرینت مدخل یا مدخل‌ها.

منوی ویرایش: برای افزودن مدخل جدید، ویرایش مدخل، حذف مدخل، پیوست فایل به مدخل و غیره.

منوی ابزار: برای تنظیم فرهنگ، فراخوانی دوباره مدخل و غیره.

منوی انتشار: برای پیش‌نمایش و گرفتن پرینت از فرهنگ.

منوی راهنما: برای دسترسی به راهنمای کار با نرم‌افزار، «درباره نرم‌افزار»، بررسی نگارش جدید و فعال‌سازی نرم‌افزار.

راست کلیک (در کادر مدخل و تعریف): برای رونوشت، چسباندن، تلفظ واژه‌های انگلیسی و جست‌وجوی واژه انتخاب‌شده در دانشنامه آزاد (ویکی‌پدیای فارسی) و جست‌وجوگر گوگل (Google).

نوار ابزار: برای دسترسی راحت‌تر کاربران به موارد پرکاربرد. نوار وضعیت: برای نمایش وضعیت کنونی فرهنگ و تعداد مدخل‌ها. جست‌وجوگر: این برنامه دارای یک جست‌وجوگر همه‌جانبه متن است که در سرمدخل‌ها، تعریف‌ها و تعریف کنونی مدخل قادر به جست‌وجو است.

افزودن مدخل

افزودن مدخل به دو صورت دستی و فایل اکسل انجام می‌گیرد.

الف) افزودن مدخل‌ها به روش دستی:

۱. فشردن کلید افزودن لغت جدید.
 ۲. دو بار فشردن مدخل جدید در فهرست مدخل‌ها، برای وارد کردن عنوان مدخل جدید و سپس تعریف‌نگاری آن.
 ۳. فشردن کلید پیوست، برای پیوست کردن عکس یا فیلم (چنانچه مدخل مورد نظر نیاز به عکس یا فیلم داشته باشد).
 ۴. فشردن کلید ذخیره.
- ب) افزودن مدخل‌ها از فایل اکسل:
- فایل اکسل باید دارای ساختار موجود در تصویر زیر باشد (شکل ۴):

شناسه	مدخل	تعریف	توضیحات
1	آب	پیکشیدن، برآوردن تیغ از غلاف.	
2	آزبان	به فتح اول، آرزو، امید.	
3	آزیم	حیا و شرم.	

شکل ۴: نمونه فایل اکسل

۱. فشردن کلید ورودی اکسل.
 ۲. انتخاب مسیر فایل اکسل.
- نرم‌افزار فرهنگ‌نویسی فایل اکسل را با کمک نرم‌افزار مایکروسافت اکسل (Microsoft Excel) باز می‌کند و بعد از دریافت سطر به سطر محتویات فایل، آن‌ها را به بانک داده اضافه می‌کند.

تنظیمات

پس از اتمام افزودن مدخل‌ها نوبت به تنظیمات فرهنگ می‌رسد. در این قسمت با فشردن کلید تنظیمات پنجره تنظیمات نمایان می‌شود (شکل ۵). این پنجره شامل شش سربرگ زیر است:

اطلاعات: در این قسمت، می‌توان اطلاعات مربوط به فرهنگ، از قبیل نام برنامه، نسخه، تاریخ چاپ و نویسنده، را وارد کرد.

اطلاعات فرهنگ لغت	
نام برنامه:	فرهنگ دیوان ایرج میرزا
نسخه:	1.0
تاریخ انتشار:	1393/1/25
مؤلف:	جواد احتشامیان
شماره تماس:	09118833904
وب سایت:	www.ham3da.ir
متن توضیحی:	جهت نوشتن فرهنگ لغت دیوان اشعار ایرج میرزا، کتاب ایرج میرزا به اهدامه دکتر محمدجعفر محبوب مورد استفاده قرار گرفته است.

شکل ۵: پنجره تنظیمات

اختیارات: در این قسمت، می‌توان تعیین می‌کرد که آیا استفاده‌کنندگان اجازه ذخیره فهرست مدخل‌ها یا افزودن واژه‌های جدید را دارند یا خیر.
میانبر: در این قسمت، می‌توان برای فرستادن واژه‌های انتخاب‌شده از نرم‌افزارهای دیگر به فرهنگ ساخته‌شده خود جهت جست‌وجو، کلید میانبر تعیین کرد.
نما: در این قسمت، می‌توان نمای ظاهری نرم‌افزار، از جمله قلم و رنگ قلم، عکس نشان‌واره (Logo) و عکس پس‌زمینه، را تغییر داد.
چیدمان: در این قسمت، می‌توان چیدمان کل نرم‌افزار، فهرست مدخل‌ها و کادر نمایش تعریف را راست‌چین یا چپ‌چین کرد.
ترتیب: در این قسمت، می‌توان تعیین کرد که مدخل‌های موجود بر اساس الفبا فراخوانده شوند یا بر اساس زمان ایجاد مدخل.

چاپ مدخل: در این قسمت، می‌توان از مدخل پرینت گرفت. اما بهتر است قبل از چاپ با فشردن کلید پیش نمایش از درستی تنظیمات مطمئن شد.

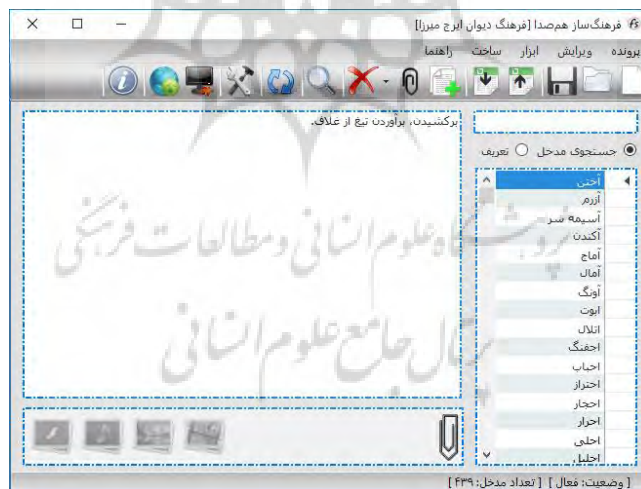
مراحل چاپ به صورت زیر است:

۱. فشردن کلید «ساخت» برای باز شدن پنجره انتشار (شکل ۶).
۲. انتخاب نوع خروجی فرهنگ.
۳. فشردن کلید شروع.

شکل ۶: پنجره انتشار

۴. مشخص کردن و تأیید مسیر ذخیره فرهنگ.

مراحل پیشرفت در کادر وضعیت نمایش داده می‌شود.

شکل ۷: نمونه‌ای از فرهنگ ساخته‌شده با نرم‌افزار فرهنگ‌نویسی هم‌صدا